

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

Statsråden

Alle kommuner
(egen adresseliste)

Tidl. ref.

Vår ref.
2014/01839-3/FD V 2/mbb/kis/032

Dato 03 MAR 2015

JUBILEUMSÅRET 2015 - MARKERINGER KNYTTET TIL ANDRE VERDENSKRIG

Kjære ordførere,

Vi er allerede godt inne i året 2015, som betyr at det er 75 år siden angrepet på Norge og 70 år siden frigjøringen i 1945. Regjeringen har tidligere besluttet at året 2015 skal markere dette tydelig. Det jeg ønsker med dette brevet er å beskrive hovedfokus for markeringene med hovedvekt på fem nasjonale arrangement, formidle en felles overordnet budskapsplattform som dere kan trekke på ved de lokale markeringene, og informere om Regjeringens minnemedalje.

Hovedfokus for markeringene

Fjorårets D-dagsmarkeringer viser at selv 70 år etter verdenskrigens slutt, er det klare forventninger om et tydelig uttrykk for anerkjennelse og ettertanke. Jeg mener det er viktig at vi gjennom markeringene setter fokus på vår felles krigshistorie, også for å forstå samtiden. Regjeringen har bestemt at ambisjonsnivået for sentrale markeringer skal være nøkternt, men at det bør stimuleres til gode lokale arrangementer spesielt for gjenlevende deltakere fra motstandskampen. Mitt departement koordinerer arrangementene i samarbeid med øvrige departementer og kommunene.

Fem nasjonale arrangement

27. januar. Holocaustdagen.

[Arrangementet er gjennomført som planlagt.]

9. april. Angrepet på Norge 1940.

Forsvaret vil ha oppstilling i stridsantrekk ved alle militære avdelinger og markere dagen ved flaggheis, dette for å minnes 9. april og det ansvar alle har for å verne om Norges frihet. Lokale arrangementer bør ha fokus på hendelser i nærområdet og sette dette i et helhetlig lys.

8. mai. Frigjøringsdagen og den nasjonale veterandagen, og 70 år siden frigjøringen av Norge.

Regjeringens hovedarrangement vil finne sted på Akershus festning i Oslo. Regjeringens mål er at frigjørings- og veterandagen skal være en profilert markering av innsatsen til veteranene og samfunnet for øvrig. I 2015 rettes et spesielt fokus på krigsveteraner fra 1940 – 45. Frigjøringsdagen er offisiell flaggdag, og alle offentlige bygg flagger derfor denne dagen. Oppfordring om flagging bør også gis til alle innbyggere.

28. mai. Frigjøringen av Narvik 1940.

Hovedarrangementet vil foregå i Narvik men også andre kommuner som var berørt av kampene oppfordres til å markere dagen.

7. juni.

Dette er en dato som flere ganger vært sentral i norsk historie. Den 7. juni 1905 vedtok Stortinget erklæringen som opphevet den 91 år gamle unionen med Sverige.

7. juni 1940 forlot konge og regjering landet etter to måneders krig og den 7. juni 1945 vendte kong Haakon tilbake til landet etter fem års utlendighet. Oslo og Balsfjord er naturlige vertskommuner for markering av henholdsvis hjemkomst og avreise. Regjeringen og Forsvaret vil kunne støtte arrangementene med tilstedeværelse og materiell/personell.

Overordnet budskapsplattform

Som støtte til de lokale arrangementer har jeg godkjent den vedlagte overordnede budskapsplattform, som er utarbeidet i Forsvarsdepartementet. Budskapsplattformen fokuserer på tre hovedområder, og innenfor hvert av hovedområdene er det utarbeidet tematiske støttebudskap.

Hovedområder:

1. Frigjøringen etter andre verdenskrig. Bidra til økt anerkjennelse av alle som deltok i kampen for frigjøringen av Norge, både militær og sivil innsats.
2. Ivareta og videreformidle samfunnets kunnskap og felles erindring om hendelsene i Norge under andre verdenskrig, slik at det hendelsene og befolkningens lidelser ikke blir glemt.

3. Hedre de få veteraner fra andre verdenskrig som fortsatt lever, ikke minst de som ofret mye og tok stor risiko gjennom sivil innsats, blant annet ved utdeling av Regjeringens minnemedalje.

Minnemedalje

Jeg vil kort utdype bakgrunnen for regjeringens beslutning om å innføre en minnemedalje for innsats under andre verdenskrig.

Det er en utbredt oppfatning at mange av dem som gjorde en viktig innsats under krigen ikke har fått den oppmerksomheten og anerkjennelsen de fortjener. Dette gjelder ikke minst de som bidro på sivil side. Mange typer motstandsarbeid faller utenfor kriteriene for tildeling av eksisterende krigsdekorasjoner.

Derfor har Regjeringen i anledning markeringen av frigjøringsjubileet laget en minnemedalje, «Takk for din innsats 1939 – 45». Minnemedaljen kan tildeles norske og utenlandske militære og sivile som anerkjennelse for innsats under andre verdenskrig. Lokale myndigheter (kommunene) gis i oppdrag å identifisere om det er innbyggere som i henhold til kriteriene bør tildeles medalje. Innsatsen må bekreftes ved dokumentasjon, tidsvitner eller lokalkunnskap. Kommunens innstilling oversendes deretter fylkesmannen som på vegne av staten beslutter overrekkelse. Forsvarsdepartementet fremskaffer minnemedaljene og sender dem ut til kommunene.

Jeg ber ordfører i kommunen overrekke medaljen, i tilknytning til Frigjørings- og den nasjonale veterandagen 8. mai, eller ved en annen egnet anledning, til de av kommunens innbyggere som deltok i motstands- og holdningskampen under okkupasjonsårene.

De lokale arrangementene blir svært viktige. Arrangementene må vise at krigen berørte hele befolkningen og omfattet alle samfunnssektorer. Sivil motstand og holdningskamp var en viktig del av grunnlaget for frigjøringen i 1945. Jeg håper min oppfordring til kommunene om lokale markeringer vil bli fulgt opp på en god måte, og ønsker dere lykke til med markeringene og verdige arrangement.

Med hilsen

Ine Eriksen Søreide

Kopi:

Statsministerens kontor

Departementene

Forsvaret

Fylkesmenn

Fylkeskommunene

Arbeidstaker- og veteranorganisasjoner

Vedlegg:

Budskapsplattformen

Kriterier for tildeling av minnemedaljen

Regjeringens representasjon 8. mai

Kommunikasjonsplan for markeringer i 2015

Bakgrunn

Siden 2011 har det blitt gjennomført en verdig og profilert markering av frigjørings- og veterandagen 8. mai. Regjeringen ønsker at tradisjonene som er knyttet til denne dagen skal videreføres og forsterkes i 2015. Den 8. mai hedres veteranene både fra andre verdenskrig og de senere internasjonale operasjonene. I 2015 vil imidlertid fokus i størst grad være rettet mot frigjøringen og veteranene fra andre verdenskrig.

I 2015 vil det foregå en rekke markeringer knyttet til angrepet på Norge i 1940 og frigjøringen i 1945 rundt om i landet. Til tross for at Norge erklærte seg nøytralt ved krigens utbrudd i 1939, ble vi trukket inn i krigen ved tyskernes angrep i 1940. Vårt viktigste bidrag til motstandskampen var handelsflåten og krigsseilernes innsats. Det var likevel våre allierte som bar de største byrdene og slik sørget for Norges frigjøring. Fra krigens utbrudd i september 1939 til august 1945 ble i gjennomsnitt 30 000 mennesker drept hver eneste dag. Omkring 10 000 nordmenn mistet livet som følge av krigshandlinger. Markeringene i 2015 vil vise at krigen omfattet alle samfunnssektorer og berørte hele befolkningen.

Sivil motstand og holdningskamp var en viktig del av grunnlaget for frigjøringen i 1945. Det er en utbredt oppfatning at mange av dem som gjorde en viktig innsats under krigen ikke har fått den oppmerksomheten og anerkjennelsen de fortjener. Ikke minst gjelder dette de mange sivile som gjorde en risikofylt innsats. Markeringene i 2015 vil være en anledning til å løfte fram nettopp dette. Mange typer motstandsarbeid faller utenfor kriteriene for tildeling av krigsdekorasjoner. Det innføres derfor en regjeringens minnemedalje for innsats under andre verdenskrig. Den kan tildeles gjenlevende norske og utenlandske militære og sivile som anerkjennelse for innsats under andre verdenskrig, uavhengig av den historiske gjennomgangen av dekorasjonssaker som nå pågår.

Fakta

1. Frigjørings- og veterandagen 8.mai er en merkedag for å hedre alle veteranene fra andre verdenskrig og frem til dagens internasjonale operasjoner. Alle som har gjort tjeneste for Norge kan med stolthet kalle seg veteran. Dette gjelder tjeneste i krig, i internasjonale operasjoner og i beredskap i Norge. Alle som har gjort sin verneplikt har bidratt til å trygge landet.
2. Hovedarrangementet for frigjørings- og veterandagen 8. mai vil foregå på Akershus festning. En rekke kommuner vil også markere denne dagen med lokale arrangementer.
3. Gjennom året vil det holdt ulike arrangementer i forbindelse med markeringen av okkupasjonen i 1940 og frigjøringen i 1945. De fem prioriterte markeringene vil være:

- 27. januar. Holocaustdagen. Frigjøringen av Auschwitz i 1945. Hovedmarkering på Akershuskaia i Oslo. Hovedansvarlig: HL-senteret.
- 9. april. Angrepet på Norge 1940. Arrangementer lokalt og på Akershus festning. Hovedansvarlig: Forsvarsdepartementet.
- 8. mai. Frigjørings- og veterandag med fokus på frigjøringen i 1945. Hovedprogram i Oslo etter etablert mønster, med styrket lokalt engasjement over hele landet. Hovedansvarlig: Forsvarsdepartementet
- 28. mai. Frigjøringen av Narvik 1940. Arrangement i Narvik. Hovedansvarlig: Narvik kommune.
- 7. juni. Kongen og regjeringen måtte forlate landet i 1940, og returnerte samme dato 1945. Hovedarrangementer i Oslo og Balsfjord. Hovedansvarlige: Oslo kommune og Balsfjord kommune.

De ansvarlige arrangørene vil også være ansvarlig for gjennomføring av kommunikasjonstiltak

4. Det er en utbredt oppfatning at mange veteraner fra den andre verdenskrig ikke har fått den heder og anerkjennelse de fortjener. Dette kommer blant annet til uttrykk i krav om dekorasjoner. For å vise samfunnets anerkjennelse til gjenlevende veteraner fra andre verdenskrig, innfører regjeringen en minnemedalje for innsats under den andre verdenskrig som kan gis til veteraner ved arrangementer og markeringer. Minnemedaljen vil bli administrert og utdelt i de respektive kommunene.
5. Økt forståelse og anerkjennelse av vår krigshistorie er noe regjeringen prioriterer høyt. Dette synliggjøres blant annet gjennom markeringer nasjonalt og lokalt i 2015, etablering av et gaveprofessorat og samarbeid med skolene. Det pågående Krigsdekorasjonsprosjektet har også en viktig rolle. Prosjektet skal identifisere grupper og enkeltindivider som det på grunn av manglende kunnskap, hemmelighold eller politiske forhold kan reises tvil om tidligere har mottatt fortjent anerkjennelse, og som bør vurderes for krigsdekorasjon.

Mål

1. Bidra til økt anerkjennelse av alle som deltok i kampen for frigjøringen av Norge under andre verdenskrig, både med militær og sivil innsats.
2. Ivareta og viderefremme samfunnets kunnskap og felles erindring om hendelsene i Norge under andre verdenskrig, slik at det som skjedde og befolkningens lidelser den gangen ikke blir glemt.
3. Hedre de veteraner fra andre verdenskrig som fortsatt lever, ikke minst de som ofret mye og tok stor risiko gjennom sivil innsats, blant annet ved utdeling av Regjeringens minnemedalje.

Kommunikasjonsmål

1. Øke kunnskapen i befolkningen om hendelsene i Norge under andre verdenskrig og om betydningen av den innsatsen veteranene gjorde for å frigjøre landet vårt fra den tyske okkupasjonen.
2. Skape økt bevissthet om okkupasjonen av Norge som en del av verdenskrigen, og behovet for å se det som skjedde her i sammenheng med det som skjedde rundt oss. Allianseperspektivet og koalisjonen for å bekjempe nazistene må komme klart fram i nasjonale markeringer og i nasjonal historiefortelling som dette er en del av.
3. Prioritere barn og unge som målgruppe for kommunikasjonstiltakene. Det er viktig at de unge får kunnskap om verdiene som våre veteraner og sivile sloss for under krigen og om de lidelsene nordmenn i alle sektorer og samfunnslag måtte gjennomleve. I tillegg til at dette er viktig i seg selv, vil det også kunne ha betydning for framtidig rekruttering til Forsvaret.
4. Øke kunnskapen om den sivile innsatsen og den personlige risikoen som svært mange nordmenn tok, blant annet gjennom fokus på gjenlevende krigsvitner og utdeling av Minnemedaljen.
5. Bidra til økt kunnskap og bevissthet om hendelsene i Nord-Norge knyttet til blant annet nedbrenningen av Finnmark og Nord-Troms og partisanenes virksomhet i nord.

Etterlatt inntrykk

1. Takket være innsatsen fra våre veteraner under andre verdenskrig kan vi i dag leve i et fritt samfunn, tuftet på de verdier og idealer vi holder så høyt; frihet, menneskerettigheter og demokrati. Denne kunnskapen må samfunnet forvalte på en god måte og bringe videre til nye generasjoner.
2. Den sivile innsatsen var viktig både for det endelige utfallet av krigen og for å holde håpet levende i befolkningen. Samfunnet hedrer alle dem som gjorde en viktig innsats og spesielt dem som ikke tidligere har fått den anerkjennelsen de fortjener.

Kommunikasjonsutfordringer

1. Tilrettelegge for at de enkelte arrangementene gis både et lokalt og et nasjonalt fokus.
2. Skape engasjement om et budskap som de fleste kjenner godt, gjennom å formidle hendelsene på en ny måte. Særlig er det viktig å nå fram på en måte som appellerer til de unge.
3. Sørge for at Norges bidrag i dagens internasjonale operasjoner også får oppmerksomhet.

Håndtering

De respektive hovedarrangørene for de enkelte arrangementene ivaretar kommunikasjonstiltak på sitt område, med bidrag fra FD der dette er hensiktsmessig.

Hovedbudskap

1. Frigjørings- og veterandagen gir Norge som nasjon anledning til å hedre dem som har vært villige til å ofre alt for Norge hjemme og ute, nå og tidligere, for de verdiene vi som nasjon forsvarer.
2. Det er særlig viktig at de unge blir bevisst på verdiene som våre veteraner og befolkningen for øvrig kjempet for den gangen, og som er bakgrunnen for at vi lever i et trygt og fritt land i dag.
3. Vi skal sikre at kunnskapen lever videre, blant annet ved å etablere en minnemedalje for innsats under andre verdenskrig, et gaveprofessorat og et utvidet samarbeid med skolene. Det er etablert et Krigsdekorasjonsprosjekt, som skal identifisere personer og grupper som bør vurderes for dekorasjon. Dette vil også kunne bidra til økt oppmerksomhet om veteranenes innsats under andre verdenskrig.

Tematiske støttebudskap

- **Innledning**

2015 er et historisk år. Vi markerer at det er 75 år siden Norge ble okkupert av Tyskland og 70 år siden frigjøringen. Våre veteraners innsats var viktige i kampen for å gjenvinne vår suverenitet. Norge deltok i krigen med alle tre forsvarsgrener. Over 1 000 nordmenn falt under alliert overkommando. Til dette tallet må man legge de flere enn 4 000 sjøfolkene som mistet livet i den norske handelsflåten, som var Norges viktigste bidrag til den allierte seieren.

Andre verdenskrig involverte de fleste av verdens nasjoner, alle stormaktene inkludert. Det var den mest omfattende krigen i historien, med mer enn 100 millioner mobiliserte soldater. Preget av hendelser med massedød av sivile, inkludert Holocaust, strategisk bombing og de eneste tilfeller av atombomber brukt i krig, resulterte konflikten i 50 – 70 millioner døde.

- **Norges allierte**

Under felttoget i Norge deltok styrker fra Storbritannia, Frankrike og Polen. Etter hvert ble det tydelig at Norge, selv med alliert støtte, ikke kunne motstå de tyske troppene. Da nederlaget var et faktum på norsk jord, kunne Kongen, regjeringen og våre soldater fortsette kampen fra Storbritannia. Herfra ledet og koordinerte eksilregjeringen norsk motstand de neste fem årene. Sammen med inntektene fra handelsflåten gjorde dette det mulig å anskaffe skip, fly og annet krigsmateriell. Dermed kunne Norge bidra også militært i de alliertes kamp mot aksemaktene. Med angrepene på Sovjetunionen og USA fikk vi mektige allierte. Sovjetunionen utkjempet de største slagene og led de største tapene, USA produserte den største andelen krigsmateriell. Dette, sammen med britenes standhaftighet i en kritisk fase av krigen, var de avgjørende faktorene i seieren.

- **Den norske motstanden**

For det store flertallet av nordmenn handlet hverdagen under krigen om å skaffe det

nødvendige til seg og sine. Samtidig økte den sivile motstanden mot okkupasjonsmakten fra år til år. Et stort antall kvinner og menn deltok i aktiv motstand under trussel om dødsstraff for sin aktivitet. Over 44 000 ble arrestert og satt i fangenskap. Alle som gjorde motstand mot okkupasjonsmakten var delaktige i den endelige seieren. Holdningskampen og den sivile motstanden var basert på demokratiske frihetsidealer og en ideologisk avvisning av nasjonalsosialismen med alle dens forgreninger i det okkuperte Norge. Viktige arenaer i holdningskampen var skole, kirke og idrett. Også den illegale presse spilte en viktig rolle. De flere tusen norske kvinner og menn, som med stor personlig risiko produserte og distribuerte undergrunnsaviser, bidro vesentlig i kampen for de verdier som det norske samfunn er tuftet på.

Omkring 10 000 nordmenn mistet livet under den andre verdenskrig. Nasjonalmonumentet for krigens ofre 1940-45 på Akershus festning er reist til deres minne. Nasjonalmonumentet bekranses ved nasjonale merkedager og utenlandske statsbesøk. I tillegg omkom svært mange sovjetiske og jugoslaviske krigsfanger i tysk fangenskap i Norge, også i leire med norske fangevoktere.

- **Holocaust**

Den internasjonale Holocaustdagen 27. januar er viet minnet om ofrene for nazistenes masseutryddelsespolitikk. Dette var planlagte, systematiske drap på jøder og en rekke andre minoriteter som roma, funksjonshemmede, psykisk syke, homofile, Jehovas vitner og andre trossamfunn.

I Norge markeres Holocaustdagen hvert år ved Minnesmerket over deporterte norske jøder ved Akershuskaia i Oslo. Det var herfra de norske jødene ble deportert til konsentrasjons- og dødsleire i Tyskland og Polen. Den største gruppen av norske jøder ble deportert fra Oslo 26. november 1942. Over 500 personer ble fraktet med skipet Donau til Tyskland. Mer enn 300 kvinner, barn og eldre ble drept i gasskamre. Resten ble satt i slavearbeid. Svært få av disse overlevde krigen. Rettsoppgjøret dokumenterte mange tilfeller der nordmenn deltok aktivt i gjennomføringen av deportasjonen. Rettsprosessen har i ettertid blitt kritisert for å være for unnfalende overfor de som var involvert i aksjonene.

- **Krigsseilerne**

Mange av våre krigshelter fikk den heder og ære de fortjente ved krigens slutt. Andre har måttet vente helt opp til vår tid på å få den anerkjennelsen vi skylder dem. Krigsseilerne fra den norske handelsflåten var vårt viktigste bidrag til de alliertes seier. De betalte en høy pris. Av mer enn 35 000 krigsseilere var det over fire tusen som aldri kom hjem. Nortraship talte ved krigsutbruddet mer enn 1 000 skip. Nesten halvparten av flåten gikk ned.

Påkjenningene var enorme. For mange kom den største belastningen likevel da krigen var over og freden et faktum. Fortellingen om hvordan våre krigsseilere ble behandlet etter andre verdenskrig er et trist og uverdige kapittel i norsk etterkrigshistorie. Det er en historie om et samfunn som ikke var godt nok forberedt på å ta vare på noen av de største krigsheltene. I stedet for anerkjennelse og respekt, ble svært mange møtt med avvisning og fornektelse. I 2013 ba

forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen på vegne av den norske stat om unnskyldning for den behandlingen krigsseilerne ble utsatt for etter krigen. Denne unnskyldningen ga hun på vegne av oss alle. Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide gjentok denne unnskyldningen i en tale ved Minnehallen i Stavern høsten 2014.

- **Finnmark**

I oktober 1944 startet den sovjetiske offensiven mot vest. Den 25. oktober 1944 var Kirkenes frigjort. I forbindelse med tilbaketrekningen besluttet tyskerne at alt de passerte skulle legges øde. Hele befolkningen øst for Lyngen skulle evakueres med tvang og alle hus ødelegges. Sovjetrusserne skulle ikke gis anledning til å utnytte Finnmarks infrastruktur eller lokalkjente, og nordmenn skulle ikke få etablere seg i tomrommet etter tyskerne. De siste trefningene mellom tyske og sovjetiske styrker fant sted 6. november. Mer enn 2 000 sovjetiske soldater ble drept eller såret i Øst-Finnmark under frigjøringskampen.

Tvangsevakueringen og nedbrenningen av Finnmark og Nord-Troms i 1944 var en av de største katastrofer i norsk historie og en viktig del av norsk krigshistorie. Hendelsene har fått dramatiske konsekvenser for titusener av mennesker i mange år. Av Finnmarks befolkning på 60 000 – 70 000 mennesker ble om lag to tredjedeler drevet ut. De som motsatte seg evakuering måtte gå i dekning. Det er vanskelig å forestille seg de lidelsene som disse menneskene måtte gjennomleve. Mer forskning og økt kunnskap vil gi et bidrag til at erindringen om motstandskampen og de store lidelsene i Finnmark, holdes levende.

- **Partisanene**

Partisanene i Finnmark var nordmenn som sammen med sovjetere skulle drive etterretning og sabotasje i Finnmark og Nord-Troms. De første gruppene ble satt inn høsten 1940. Fra høsten 1941 til virksomheten ble rullet opp av tyskerne i 1943, opererte flere radiogrupper i Finnmark. Man vet ikke med sikkerhet hvor mange norske statsborgere som lot seg verve og utdanne til partisaner. Tallet spriker fra 45 til omkring 100. Det er også uenighet om hvor stor effekt partisanenes virksomhet fikk på krigen. Flere mener imidlertid at partisanene hadde en indirekte påvirkning på krigen, ved å binde opp tyske ressurser som ellers kunne vært benyttet andre steder.

De overlevende partisanene fikk umiddelbart etter krigen ingen norsk anerkjennelse for sin innsats. Fra sovjetisk hold mottok flere høye dekorasjoner for sin illegale virksomhet. Etterkrigstiden ble tung å bære for mange av de gjenlevende og deres familier. Mistanken om fortsatt tjeneste for Sovjetunionen hang ved under den kalde krigen. Behandlingen av partisanene, Sovjet-farerne og deres familier etter andre verdenskrig har påført dem en betydelig belastning.

Det er gjort lite forskning på partisanenes innsats. Det er fortsatt mye vi kan lære om dem. Dette er vel på lang sikt den beste anerkjennelse vi kan gi disse tapre menn og kvinner som sto opp for Finnmark og Norges frihet.

- **«Tyskerjentene»**

Behandlingen av de såkalte tyskerjentene er et mørkt kapittel i norsk historie. Norske kvinner som hadde innlatt seg med tyske soldater – eller ble urettmessig beskyldt for dette - ble i frigjøringsdagene trakassert både av privatpersoner, soldater, politi og Hjemmestyrker. Kvinner som hadde omgang med tyske soldater hadde ikke brutt noen norsk lov, men ble allikevel dømt for landssvik i opinionen. Den behandlingen disse kvinnene fikk var uverdigg, og preget av et kvinnesyn som vi heldigvis har forlatt. De ble stilt til ansvar for å ha fratatt nasjonen sin ære. Dette var en meningsløs generalisering av skyld og skam. Slik oppførsel kan ikke forsvares uansett hva den enkelte kvinne hadde gjort. Noen steder fikk ansvarsbevisste myndighetspersoner stanset overgrepene. Andre steder rådet likegyldigheten. Flere tusen norske kvinner ble fratatt statsborgerskapet og utvist fra landet fordi de var gift med tyske menn. Handlingene og passiviteten kan ikke gjøres om. Vi må ta sterk avstand fra den behandlingen kvinnene ble utsatt for, og oppfordre til at kunnskapen om dette ikke blir glemt.

- **Landssvikoppgjøret**

Selv om det norske folkeflertallet fulgte motstandslinjen, var det mange som tok okkupantens parti eller samarbeidet med fienden på ulike vis. Landssvikoppgjøret omfattet mer enn 90 000 saker, hvorav nærmere 60 000 resulterte i fengselsstraff eller forelegg. Sammenlignet med andre okkuperte land var det norske landssvikoppgjøret rettsstaten verdig.

- **Internasjonale operasjoner**

Våre veteraner fra internasjonale operasjoner spiller en viktig rolle i Norges utenriks- og sikkerhetspolitikk. De skal ha sin del av æren for den fred og frihet vi nyter godt av i dag. Deres innsats er i mange land avgjørende for sivilbefolkningens trygghet og sikkerhet, og for at utvikling kan skje. De er Forsvarets veteraner. De er våre soldater.

KRITERIER/RETNINGSLINJER FOR TILDELING OG OVERREKKELSE AV REGJERINGENS MINNEMEDALJE FOR INNSATS UNDER ANDRE VERDENSKRIG

- Minnemedaljen kan tildeles norske og utenlandske militære og sivile som anerkjennelse for innsats under andre verdenskrig.
 - Norske og utenlandske militære, samt handelsflåten.
 - Sivile; Personer som gjorde en innsats i motstandsbevegelsen, holdningskampen eller under farefullt/belastende redningsarbeid ifm. ulykker/ødeleggelser som følge av krigshandlinger.
- Det kreves at vedkommende bidro i kampen mot aksemaktene eller til støtte for sivilsamfunnet. Redningsarbeid som omfattet fiendens styrker eller norske medløpere kan også regnes med dersom rent humanitære hensyn tilsier det og man selv ikke har deltatt på fiendens side.
- Lokale myndigheter (kommunene) gis i oppdrag å identifisere innbyggere som i henhold til kriteriene bør tildeles minnemedaljen. Innsatsen må bekreftes ved dokumentasjon, tidsvitner eller lokalkunnskap.
- Kommunens innstilling oversendes deretter fylkesmannen som på vegne av staten beslutter tildeling.
- Overrekkelse skal skje på seremonier som avholdes av norske myndigheter eller der norske myndigheter er representert og forestår overrekkelsen. Med norske myndigheter menes primært kommunen (ved ordfører eller bydels leder) eller utenriksstjenesten (ved ambassadør eller stedfortreder). Det er ønskelig at Forsvaret er representert.
- Mottakere av norske eller allierte dekorasjoner for innsats mot aksemaktene er automatisk kvalifiserte mottakere av minnemedaljen.
- Minnemedaljen skal overrekkes deltakeren personlig. Medaljen tildeles ikke post mortem.
- Minnemedaljen kan ikke bæres på uniform.
- Melding med navn, adresse og fødselsdato på mottakere og hvilken innsats de tildeles medaljen for, sendes straks etter overrekkelsen til Forsvarsdepartementet, slik:
- Fylkene må innen 15. april 2015 sende bestilling på antall medaljer til epost-adresse nevnt under.

Forsvarsdepartementet
FDV 2,
Postboks 8126 Dep,
0032 Oslo.

Kontaktperson i FD ved spørsmål om medaljen eller kriteriene mv er;

Tom.Botngard@fd.dep.no

Mobil: 48 89 14 25

Jobb: 23 09 61 47

LISTE TIL HJELP FOR FYLKER OG KOMMUNER VED UTVELGELSE AV KANDIDATER SOM KAN BLI TILDELT REGJERINGENS MINNEMEDALJE.

I anledning markeringen av frigjøringsjubileet har regjeringen laget en minnemedalje, «Norge takker deg for din innsats 1939 – 45». Mange typer motstandsarbeid faller utenfor kriteriene for tildeling av krigsdekorasjoner. Minnemedaljen kan tildeles gjenlevende norske og utenlandske militære og sivile som anerkjennelse for innsats under andre verdenskrig. Forsvarsdepartementet ber ordførerne i kommunene overrekke medaljen til de av kommunens innbyggere som deltok i motstands- og holdningskampen under okkupasjonsårene. Fordelingen av medaljene til kommunen skjer via fylkesmannen, som også kan gi utfyllende retningslinjer/fortolkninger i forbindelse med tildelingene. Forsvarsdepartementet fremskaffer minnemedaljene.

Som hjelp kan noen av kandidatene falle inn under vedlagt liste. Listen er ment som hjelp ifm utvelgelse av kandidater som kan bli tildelt Regjeringens minnemedalje under jubileumsåret 2015, og er ikke uttømmende.

Hvilken type deltakelse?	Hvilken type bekreftelse?
Krigsdeltakelse	Deltakermedaljen eller høyere norske dekorasjoner samt allierte dekorasjoner
Motstandsbevegelsen	Lokalhistoriker/Tidsvitner/Litteratur
Kirkeaksjoner	Lokalhistoriker/Tidsvitner/Litteratur
Politiske fanger	Lokalhistoriker/Tidsvitner/Litteratur http://www.nb.no/nbsok/nb/963f3a1edcf62d730306623008f3374e?index=15#80 Under Nordmenn i fangenskap 1940-45 er det alfabetisk liste.
Holdningskampen	Lokalhistoriker/Tidsvitner/Litteratur
Farefullt/belastende redningsarbeid ifm ulykker/ødeleggelser som følge av krigshandlinger	Lokalhistoriker/Tidsvitner/Litteratur
Redningsarbeid som omfattet fiendens styrker eller norske medløpere kan også regnes med dersom rent humanitære hensyn tilsier det og man selv ikke har deltatt på fiendens side	Lokalhistoriker/Tidsvitner/Litteratur

En navneliste kan se ut slik:

Hordaland	Fødselsdato	Navn	Innsatskategori	Hendelser/perioder	Dokumentasjon
	121220	N...N...	Milorg	1944-45	Deltagermedaljen/diplom
	310319	Y...Y...	Branntmann	Sprengningsulykken 20.april 1944	Tidsvitne og avisartikkel
	140423	X...X...	Sivilforsvaret	Bombingen av Hølen skole 1944	Takkebrev fra kommunen
	201127	O...O...	Sivil motstand	Hjalp Shetlandsgjengen, arrestert av tyskerne	Tidsvitner, lokalhistorie
	160620	V... V...	Frivillig soldat	Kampene på Voss 1940	Deltagermedaljen
	170721	J... J...	Krigsseiler	Flyktet til England 1941, seilte i handelsflåten	Krigsmedaljen
	180824	G...G...	Motstandsbevegelsen	Støttet SABORG og leverte illegale aviser	Tidsvitne, litteratur
	190934	D...D...	Offer for represalier	Telavåg, Internert. Faren døde i Sachsenhausen.	Tidsvitner, lokalhistorie

Sistnevnte eksempel er en liten pike som fikk ødelagt hus og hjem av okkupasjonsmakten. Her må det utvises skjønn, hun tilfredsstiller strengt tatt ikke kriteriene, men alle i Hordaland vil vite hva denne jenta har gjennomgått. Fylkesmannen kan gå dypere inn i denne saken og se det opp mot f eks de som ble berørt av bombingen av Hølen eller sprengningsulykken på Bergen havn. Hva som er fasit, må det bli opp til Fylkesmannen å avgjøre. En slik avdømming vil ikke ta lang tid.

Det må ikke fokuseres for mye på utfordringene, men på mulighetene. Fylkeskommunen bør ikke gå gjennom den enkelte sak, men gjøre en skjønnsvurdering av navnelister og begrunnelser. Dersom det synes å være store ulikheter i hva kommunene har lagt til grunn for heder, må det søkes å utjevne praksis i fylket.

Regjeringens minnemedalje for innsats under andre verdenskrig

Disponering av regjeringsrepresentanter under markeringer – 8. mai 2015

Kontaktpersoner fra Forsvaret er ennå ikke rapportert inn

Departement	Regjeringsrepresentant	Arrangement	Kontaktinfo
Statsministerens kontor	Statsminister Erna Solberg	Akershus festning Tale ved Nasjonalmonumentet	Sen.rådg. Tor Herman Hagen, FD V, tlf: 916 55 757, e-post: tha@fd.dep.no
Statsministerens kontor	Statssekretær	Til disposisjon	
Forsvarsdepartementet	Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide	Akershus festning Tale (Minnelunden)	Sen.rådg. Tor Herman Hagen, FD V, tlf: 916 55 757, e-post: tha@fd.dep.no
Nærings- og fiskeridepartementet	Fiskeriminister Elisabeth Aspaker	Narvik	
Kulturdepartementet	Statssekretær Bjørgulv Vinje Borgundvaag	Akershus festning, Oslo - Tale og vert lunsj i Fanehallen/ Artilleriloftet	Sen.rådg. Tor Herman Hagen, FD V, tlf: 916 55 757, e-post: tha@fd.dep.no
Klima- og miljødepartementet	Klima- og miljøminister Tine Sundtoft	Bardufoss/Bardu/Sørreisa	
Forsvarsdepartementet	Statssekretær Øystein Bø	Måløy	Sen.rådg. Kjetil E. Henriksen, FD V, Tlf: 959 76 985 E-post: keh@fd.dep.no
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne	Stavanger/Vatneleiren	
Nærings- og fiskeridepartementet	Næringsminister Monica Mæland	Bergen H.K.H. Kronprinsen	Oberst (p) Gunvald Øyna, FD V, Tlf: 950 20 267 gunvald.oyna@go4itconsulting.no
Finansdepartementet	Finansminister Siv Jensen	Bodø	Ikke bekreftet
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner	Kirkenes	
Arbeids- og sosialdepartementet	Arbeids- og sosialminister Robert Eriksson	Kongsvinger/Bæreia Forsvarets veteraner	Oblt. John Petter Bachke Tlf: 488 99 662 E-post: jbachke@mil.no
Landbruks- og matdepartementet	Statssekretær Hanne Maren Blåfjell	Lillehammer/Jørstadmoen	
Justis- og beredskapsdepartementet		Kirkenes	

Justis- og beredskapsdepartementet	Statssekretær Hans J. Røsjorde	Rundelen i Lunner kommune	
Kunnskapsdepartementet	Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen	Tromsø	
Helse- og omsorgsdepartementet	Helse- og omsorgsminister Bent Høie	Lundehøgda, Ringsaker kommune	
Samferdselsdepartementet	Samferdselsminister Ketil Solvik-Olsen	Elverum/Rena	
Utenriksdepartementet	Utenriksminister Børge Brende	Oslo Krigsseilermonumentet på Bygdøyenes	Sen.rådg. Tor Hernes, FD V Tlf: 930 34 093 E-post: the@fd.dep.no
Olje- og energidepartementet	Olje- og energiminister Tord Lien	Trondheim/ Kristiansten	